

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 10/16/2008
Spisová značka: 25 Cdo 1221/2006
ECLI: ECLI:CZ:NS:2008:25.CDO.1221.2006.1
Typ rozhodnutí: ROZSUDEK
Heslo:
Dotčené předpisy: § 213 předpisu č. 99/1963Sb.
Kategorie rozhodnutí: D

25 Cdo 1221/2006

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Vojtka a soudců JUDr. Marty Škárové a JUDr. Roberta Waltra v právní věci žalobkyně obce R., proti žalovanému M. N., zastoupenému advokátem, o náhradu škody, vedené u Okresního soudu Brno - venkov pod sp. zn. 6 C 900/99, o dovolání žalovaného proti mezitímnímu rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 20. prosince 2004, č. j. 44 Co 103/2003-156, takto:

Rozsudek odvolacího soudu se zrušuje a věc se vrací Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalující obec (dále jen „žalobkyně“) se po žalovaném domáhala zaplacení 1.290.518,20 Kč s tím, že tato částka představuje škodu, kterou jí žalovaný způsobil špatným hospodařením na obecních lesních pozemcích v letech 1997 a 1998, kdy prováděl těžbu dřeva a jeho prodej ve větším rozsahu, než v jakém ho žalobkyně vyúčtoval.

Okresní soud Brno - venkov rozsudkem ze dne 3. 12. 2002, č. j. 6 C 900/99-130, žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Vyšel ze zjištění, že žalovaný jako osoba s licenci k výkonu činnosti odborného lesního hospodáře a s živnostenským oprávněním pro podnikání v oboru lesnictví uzavřel dne 1. 7. 1996 s žalobkyní hospodářskou smlouvu, podle které měl za odměnu provádět obhospodařování lesních pozemků a lesních porostů, těžební činnost v rozsahu stanoveném desetiletým lesním hospodářským plánem a nastávající nahodilou těžbu, dále měl vytěžené lesní produkty prodávat za co nejlepší ceny na trhu a vyúčtování za prodej provádět vždy v první polovině příštího měsíce za každý měsíc předchozí (množství vytěženého dřeva mělo být zjištěno měřením jednotlivých pokácených stromů, výsledky jednotlivě zapsány v číselníku a označeny evidenčním číslem). V době, kdy žalovaný přebíral obecní lesy, nebyla provedena žádná inventura stromů, pouze obchůzka lesa se zástupci žalobkyně a žalovaným. Jelikož žalovaný předával žalobkyni opožděné hospodářskou evidenci i vyúčtování (cca pouze jednou za půl roku), požadovala žalobkyně po žalovaném do 7. 7. 1998 číselníky k těžbě dřeva za rok 1997 a první pololetí roku 1998, dodací listy k odvozu dřeva z obecních lesů a do 31. 7. 1998 doklady pro kontrolu faktur, doklady o prodeji dřeva a hrubé roční i měsíční plány prací. Podle soudem ustanoveného znalce Ing. L. Č., pro kterého byl základním podkladem zápis o kontrole těžby v lesích žalobkyně provedené ve dnech 13. 11. 1998 a 16. 11. 1998 jejími zástupci P., P. a P., již nelze zpětně zjistit přesnou těžbu v letech 1997 a 1998,

ani kdyby byla k dispozici zcela přesná evidence těžby od roku 1999. Znalec poukázal na nedostatečnost kontroly provedené těmito osobami i z toho důvodu, že počítané pařezy nebyly označovány, nebyl změřen jejich největší a nejmenší průměr a u části porostů pak šlo o pouhý odhad dřevní hmoty bez spočítání pařezů. Jedině na takovém podkladě odhadl znalec množství vytěženého dřeva na 2.099 m³. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že kontrola nebyla provedena věrohodným a objektivním způsobem, neboť se jí nezúčastnil žalovaný (pouze podepsal zápis), jen zástupci žalobkyně (členové zastupitelstva), kteří navíc neměli odborné znalosti dané problematiky, v jejich výpovědích byly rozpory a ani samotný způsob počítání pařezů nebyl v řízení objasněn. Jelikož v době soudního rozhodování již nelze žádným způsobem zjistit, kolik bylo vytěženo dřeva v letech 1997 a 1998, přičemž jediným podkladem pro výpočet případné škody byl zápis o kontrole těžby ve dnech 13. 11. 1998 a 16. 11. 1998 s uvedenými vadami, který tak nelze v řízení použít, nebylo prokázáno, že by žalovaný v rámci výkonu odborného lesního hospodáře na základě hospodářské smlouvy způsobil žalobkyni nějakou škodu, byť porušil některé povinnosti, zejména předávat účetní doklady za prodej vytěženého dřeva žalobkyni včas.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 20. 12. 2004, č. j. 44 Co 103/2003-156, rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o věci samé změnil tak, že základ nároku je dán, v závislých výrocích o nákladech řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu jej zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl k závěru, že všechny předpoklady odpovědnosti žalovaného za škodu jsou splněny. Podle odvolacího soudu bylo v řízení jednoznačně prokázáno, že žalovaný opakovaně porušoval smluvní povinnost vyúčtovat prodej vytěžených lesních produktů vždy v 1. polovině příštího měsíce za každý měsíc předchozí s tím, že do fakturace měly být zahrnuty všechny práce a prodeje provedené v účtovaném měsíci, že tedy žalovaným prováděná správa lesů nenacházela odraz v evidenci, vedení jeho účetnictví vykazovalo značné nedostatky a že v důsledku těchto pochybení byla ve dnech 13. 11. 1998 a 16. 11. 1998 žalobkyní provedena kontrola těžby dřeva. Zápis z této kontroly je podepsán žalovaným a těmi, kteří kontrolu za žalobkyni prováděli, přičemž nebylo prokázáno, že by žalovaný zápis podepsal pod nátlakem. Rovněž zpochybnění věrohodnosti výpovědi osob pověřených žalobkyní ke kontrole - svědků P., P. a P. - neobstojí, neboť ke konstatování toho, že v daném čase v lese byli a co spočítali, není třeba profesionality, a z předmětného zápisu ani nevyplývá, že by to, co viděli, také hodnotili. Výsledky provedené kontroly, byť měla mít zcela jinou kvalitu, pak podle odvolacího soudu představují výši úbytku dřevní hmoty v obecních lesích, tedy škodu vzniklou žalobkyni žalovaným za řádné nevyúčtování těžby dřeva v letech 1997 a 1998.

Proti výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž byl rozsudek soudu prvního stupně změněn, podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. a které podává z důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.. Namítá, že žalobkyně neprokázala svá tvrzení, že jí vznikla škoda (ani případné prodlení žalovaného při vyúčtování prodeje lesních produktů nemá za následek vznik žádné škody), že odvolací soud se některými skutečnostmi vůbec nezabýval (zejména že veškeré účetní doklady byly na podnět žalobkyně předloženy finančnímu úřadu a staly se i předmětem šetření Policie ČR, avšak výsledek těchto řízení byl takový, že žalovanému žádné zavinění jak po stránce trestněprávní, tak na úseku finančněprávním prokázáno nebylo), některé provedené důkazy nesprávně vyhodnotil a věc tak nesprávně právně posoudil. Předmětnou kontrolu těžby dřeva, která proběhla ve dnech 13. 11. 1998 a 16. 11. 1998 a která spočívala v provedení součtu pařezů, provedly osoby, jež nepracují v daném oboru a nemají ani základní vědomosti o této činnosti, rovněž způsob provedení kontroly vzbuzuje značné pochybnosti o její věrohodnosti a správnosti, což ostatně potvrdil i znalec Ing. L. Č. (kritéria stáří pařezů od doby těžby je věcí odborníků a má

vícero částí jako např. bonita, lesní staniště, vlivy počasí předmětného roku atd.); zápis o této kontrole pak žalovaný podepsal na nátlak pana S. Z uvedeného podle něj vyplývá, že výši úbytků lesní hmoty žalobkyně neprokázala, když žalovanému na počátku jeho hospodářské činnosti ani nepředala žádné zásoby dřevní hmoty, tudíž tvrzená škoda spočívající v rozdílu mezi počátečním a konečným fyzickým stavem lesů zjištěným inventurou nemůže být prokázána. Jelikož odvolací soud nevyhodnotil provedené důkazy podle zásady materiální pravdy správně a zcela pominul skutečnost, že žalobkyně není schopna na základě předložených důkazů tvrzenou škodu prokázat, žalovaný navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. oprávněnou osobou - účastníkem řízení, dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř., je důvodné.

Podle § 213 odst. 1 o.s.ř. ve znění účinném do 31. 3. 2005 (před novelou č. 59/2005 Sb.), tj. v době rozhodnutí odvolacího soudu, odvolací soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně. Podle odstavce 2 věty první tohoto ustanovení odvolací soud může opakovat dokazování nebo je i doplnit, nejde-li o rozsáhlejší doplnění a lze-li je provést bez průtahů.

Zásada, že odvolací soud není vázán skutkovým stavem, který zjistil soud prvního stupně, neznámá, že by se odvolací soud mohl bez dalšího odchýlit od skutkového zjištění soudu prvního stupně, pokud bylo čerpáno z výpovědí účastníků řízení a svědků, kteří byli slyšeni při jednání. V takovém případě je třeba, aby odvolací soud opakoval důkazy, které byly provedeny soudem prvního stupně při jednání; to především proto, že při hodnocení důkazů spolupůsobí kromě věcného obsahu výpovědi účastníka řízení nebo svědka i další skutečnosti, které nemohou být v protokole zachyceny.

V posuzované věci se žalobkyně domáhá náhrady škody, která spočívá v hodnotě dřeva, které podle žalobního tvrzení žalovaný vytěžil na jím spravovaných lesních pozemcích žalobkyně, aniž jí předal částku získanou jeho prodejem. Soud prvního stupně po provedeném dokazování zhodnotil důkazy a dovodil, že žalobkyně neprokázala, že jí popsáním způsobem vznikla škoda; žalovaný sice porušil smluvní povinnosti při vedení evidence, nicméně nelze prokázat, zda skutečně provedl těžbu ve větším rozsahu, než zdokumentoval a vyúčtoval. Soud prvního stupně nepovažoval za dostatečný podklad pro zjištění množství vytěženého dřeva zápis ze dne 13. a 16. 11. 1998, neboť pochyboval o způsobilosti osob, které jej sepsaly, a o přesnosti, resp. použitelnosti zjištění, k nimž dospěly. Odvolací soud, aniž provedl jakýkoliv důkaz, dovodil, že vznik škody byl prokázán, přičemž důkaz zápisem označil za dostatečný v souvislosti s hodnocením věrohodnosti výpovědí osob, které se na jeho vzniku podílely.

Zde je třeba si uvědomit, že jde o rozdíl mezi zjištěním vzniku škody vůbec a zjištěním výše (rozsahu) škody. Aby ve sporu o náhradu škody bylo možno rozhodnout mezitímním rozsudkem, jak učinil odvolací soud, musí být postaveno najisto splnění všech podmínek odpovědnosti za škodu, tedy i vznik škody; o výši škody se pak rozhoduje v dalším řízení. Závěr o vzniku škody nelze zaměnit s otázkou určení její výše, resp. nelze mít tuto podmínku odpovědnosti za splněnou tam, kde je předem zřejmé, že zjištění výše bude složité, a nelze ji nahrazovat poukazem na to, že po vydání mezitímního rozsudku se bude soud zabývat již pouze rozsahem náhrady. Právě v posuzované věci je zřejmé, že přesné určení výše škody je pro důkazní situaci a odstup času zřejmě nemožné, a přestože je soud povinen výši

škody, vznikla-li, zjistit, resp. určit, musí mít zároveň postaveno najisto, zda škoda vůbec vznikla, tj. zda je skutečně prokázáno, že žalovaný vytěžil dřevo, které následně žalobkyni nevyúčtoval a získané prostředky si ponechal. V dané věci je tedy nejen z hlediska případné výše škody, nýbrž i z pohledu vzniku škody (jedné z podmínek vzniku odpovědnostního vztahu) rozhodující, zda souhrn žalobkyní předložených důkazů ve svém vzájemném souhrnu a při jejich zhodnocení jak jednotlivě, tak ve vzájemných souvislostech, postačuje k závěru, že těžební činností žalovaného vznikla žalobkyni škoda, tj. zda bylo skutečně vytěženo více dřeva, než žalovaný vykázal a proplatil.

Odvolací soud se při řešení této skutkové otázky odchýlil od zjištění soudu prvního stupně, aniž by opakoval či doplnil dokazování a vytvořil si podklad pro odlišné hodnocení klíčových důkazů, a to pouze na základě obecné úvahy o věrohodnosti kontrolu provádějících osob, které i bez dostatečné odbornosti mohly do zápisu zachytit, co v lese viděly a spočítaly. Odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí nevyložil, proč ohledně způsobilosti takových podkladů pro zjištění množství vytěženého dřeva pominul další důkazy, které provedl a hodnotil soud prvního stupně, především znalecký posudek Ing. Č. či výpověď svědka Ing. K.. Jeho postup je tak v rozporu s ustanovením § 213 odst. 1, 2 o.s.ř., a řízení proto trpí vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Protože je naplněn dovolací důvod, upravený v § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř., je dovolání důvodné; dovolací soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2 věta za středníkem o.s.ř.) a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Vyslovený právní názor dovolacího soudu je pro další řízení závazný (§ 243d odst. 1 o.s.ř.). V novém rozhodnutí soud znovu rozhodne o nákladech řízení, včetně nákladů řízení dovolacího (§ 243d odst. 1 o.s.ř.).

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 16. října 2008

JUDr. Petr Vojtek,

v. r.

předseda senátu